

Kierteen katkaisijat -podcast: Nuoret rikoksilla oireilevat
Kesto: 00:46:39

[recording starts]

Haastattelija 1 [00:00:05]: Vapautumiseni jälkeen aloitin työkokeilussa. Täytimme esihenkilöni kanssa kaikki tarvittavat hakemukset Kelaan ja lähetimme ne ajallaan. Hakemus lähti kasvottomalle ihmiselle. Kun lisäselvityspyyntöjä tuli, niistä joutui aina olemaan yhteydessä eri ihmiseen. Kukaan ei tiennyt mun tilannetta, ja tuntui, että kukaan ei ollut kiinnostunut sen edistämisestä. Siihen aikaan se byrokratian rattaisiin hukkuminen oli mulle niin raskas kokemus, että lopetin koko työkokeilun.

Haastattelija 1 [00:00:52]: Tämä on podcast vankilakierteestä ja erityisesti sen katkaisemisesta. Mitä rikollisesta elämästä irrottautuminen vaatii ihmiseltä, entä yhteiskunnalta? Tässä podcastissa kierteen katkaisseet kertovat, millainen kohtaaminen muutti heidän elämänsä. Hei, ja tervetuloa kuulolle! Olen Aleksis Salusjärvi, tämän podin juontaja. Tänään puhutaan nuorista, jotka oireilevat rikoksia tekemällä. Jakson alkuun kuulit vieraamme Ronin kertoman tarinan kohtaamisesta tai oikeastaan kohtaamattomuudesta byrokratian rattaissa. Ronin lisäksi meillä on vieraana lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen. Haluatteko te ihan lyhyesti esitellä itsenne? Tervetuloa ennen kaikkea mukaan.

Puhuja 1 [00:01:40]: Kiitos paljon, ja kiva olla täällä. Mä oon 28-vuotias kaveri. Teen räppiä nimellä Roni True. Oon Kriminaalihuollon tukisäätiöllä studio-ohjaajana ja ensi vuonna toivottavasti vertaistyöntekijänä. Mun asiakkaat koostuu 15–29-vuotiaista päihteillä ja rikoksilla oireilevista nuorista.

Puhuja 2 [00:02:00]: Moikka! Mä oon Pekkarisen Elina, lapsiasiavaltuutettu, 47-vuotias entinen tutkija. Tällä hetkellä mun päätehtävä on edistää lapsen oikeuksia Suomessa, mutta aikaisemmin mä tutkin pitkään nuorisorikollisuutta, ja mulla on tausta myöskin lastensuojelun sosiaalityöntekijänä. Oon tehnyt töitä Naulankallion hoito- ja kasvatuskodeissa Itä-Helsingissä avohuollon sossuna, ja sitten mä oon ollu sosiaalipäivystyksessä pitkään. Siellä myös tehtiin paljon nuorten kans töitä. Sitten mä väittelin 2010 stadilaisnuorten rikollisuudesta.

Haastattelija 1 [00:02:38]: Roni ja Elina, täällä puretaan ennakkoluuloja. Tää on yksi niistä syistä, miksi me tehdään tätä koko hommaa. Minkälaisen ennakkoluulon nuorista, jotka oireilevat rikoksia tekemällä, te haluaisitte heti kättelyssä purkaa?

Puhuja 2 [00:02:53]: Mä voin alottaa. Mä haluaisin purkaa myytiin siitä, että rikoksia tekevä ihminen on lähtökohtaisesti paha ja hän ojentuu hyväksi kurittamalla ja rankaisemalla. Meillä on tosi vahva rankaisumentaliteetti tässä yhteiskunnassa. Rangaistukset on tärkeitä seuraamusmielessä. Ne antaa ihmiselle ymmärryksen siitä, että hän on tehnyt jotakin väärää, ja samalla yhteisö ikään ku saa kuitattua sen, ne oikeudentuntoyhteisössä lisääntyy, mutta rangaistukset eivät vähennä rikollisuutta missään. Päinvastoin, etenkin jos sanktio on sellainen,

että se syrjäyttää sitä ihmistä tai tuo hänelle voimakkaan häpeän kokemuksen, niin silloin sillä on todennäköisesti tällaisia niin sanottuja kontraproduktiivisia eli haitallisia seurauksia.

Haastattelija 1 [00:03:43]: Mites Roni?

Puhuja 1 [00:03:43]: Mä oon ihan samaa mieltä, mutta on myös toinen juttu, mitä mä oon huomannu. Nyt kun puhutaan nuorisorikollisuudesta, niin nykyään on tosi mediaseksikäs nimi, et se on nuorisojengit, katujengit. Mun mielestä ei pidä lähteä tolle linjalle, et sitten jokainen nuorisoporukka, ainahan nuoret on keskenään pyöriny, niin sitten jokainen porukka on nuorisojengi, katujengi, et saadaan tosi mediaseksikäs ja kiinnostava aihe. Mun mielestä ei kannata lähteä tohon leikkiin leimaamaan nuoria ja lähteä rakentamaan tollasta katujengikulttuuria edes median puolesta.

Haastattelija 1 [00:04:22]: Vitsi tossa on kyl, joo, mä oon siis Vuosaassa nyt pyöriny tän syksyn aikana paljon, ja siellä on paljon semmosia skidejä, joiden kans mä teen, vähän kiikun kaakun koulun kanssa, ja niitä leimataan kyllä aika paljon, ne ei oo mitään jenginuoria, ja sit ne yrittää vaan jotenkin saada koulun hoidettua. Sit tulee ylämäkeä niiden elämään, kun ne joutuu selittämään nimenomaan koiranulkoiluttajille ja kaikennäköisille tyypeille jatkuvasti, et ne ei oo rikollisia.

Puhuja 1 [00:04:43]: Joo, ja sit se luo vastakkainasettelua. Sitten kun tulee tommonen, et leimataan jotain, et kaikki nää on nuorisojengejä ja katujengejä, niin siihen tulee tosi iso kuoppa sinne väliin, niiden nuorten väliin ja sit niiden turvallisten aikuisten väliin, niin sieltä tulee semmonen kuoppa, mitä voi olla jopa vaikea ylittää.

Haastattelija 1 [00:05:03]: Joo, sinne putoo sinne kuoppaan.

Puhuja 1 [00:05:05]: Joo, ja sit tavallaan ku sun olo tehdään tarpeeks hankalaksi tai sua identifioidaan johonkin, niin sitten jossain vaiheessa voi olla, et sä rupeet omaksuun niitä juttuja.

Puhuja 2 [00:05:13]: Kyllä.

Puhuja 1 [00:05:13]: Koska se on kaikista kannattavinta, ja ehkä se tilanne ei muutu miksikään, jos sä et omaksu niitä, tai sitten jos sä omaksut ne, niin se tilanne pysyy samana.

Puhuja 2 [00:05:22]: Joo, ja se, joka tässä on unohtunut, todella tärkeä leimaamisteoreettinen totuus on se, että näistä voi tulla itseään toteuttavia ennusteita. Mä sanoin meillä työpaikalla jo silloin 2020, kun alle 15-vuotiaiden väkivaltarikollisuus alkoi tilastoissa näyttämään nousua, et jos me tähän malliin tästä kirjetetaan, niin se tulee nouseen entisestään ja se tulee nousemaan myös pienillä paikkakunnilla, koska junnuille tulee sellainen käsitys, et tää on se tapa, jolla konflikteja hoidetaan, ja voidaan ryhtyä myös ihaileen kaiken maailman roadman-kulttuuria ja muuta. Kyllähän me myös otetaan mallia mediakeskustelusta, ja silloin ollaan tosi vaarallisella tiellä.

Haastattelija 1 [00:06:06]: Määrittele, Elina, roadman-kulttuuri?

Puhuja 2 [00:06:08]: Hyvänen aika, mun, 47-vuotiaan akateemisen tädin, valtion virkamiehen pitäis? [naurahtaa]

Haastattelija 1 [00:06:15]: Sä oot akateeminen. Sä otit sen termin esiin, ja kuuluu akateemisiin tapoihin määritellä käsitteitä.

Puhuja 2 [00:06:20]: Varmaan roadman-kulttuuri, jos oon oikein ymmärtänyt, ja te saatte korjata, niin sehän on pohjoisamerikkalainen katukulttuuri, johon liittyy tietty pukeutuminen ja musiikki ja sitten aika vahvana myös semmonen rikoksilla ylläpidettävä ryhmäkoheesio. Ollaan pahiksia, ja sanon, että tällönsä pahiskulttuureja on ollu aikakaudesta toiseen aina vähän eri kärjellä, mutta se, mikä roadmaneille, et onko heillä joku poliittinen agenda siellä, niin sitä mä en itse asiassa osaa sanoa.

Puhuja 1 [00:06:54]: Mäkään en hirveesti osaa sanoa, mutta se, mitä kuulen monesti, kun jutellaan tai mainitaan roadman-kulttuuri, niin tiedätkö sä, se menee vähän tonne samaan pätyyn, et kun puhutaan nuorista jonain katujengeinä, et eihän tavallaan nuoret, ketkä kuuntelee sitä musiikkia, mitä nyt sanotaan roadman-musiikiksi, niin ei he halua, et heitä nimitetään roadmaneiksi tai mitään muuta. Ainahan on ollu isoja impacteja. Esimerkiksi musiikki, niin kuin Suomessakin, vaikka mä muistan silloin, kun mä olin nuori, kuuntelin suomiräppiä, tuli Avaimen Punainen tiili -levy, ja se oli semmonen vau-juttu, ja sit ku mä olin tosi nuori eikä mitään halua mistään poliittisista jutuista, ja se oli tosi poliittinen levy, siinä otettiin poliittisesti kantaa, totta kai mulla rupes kiinnostaan, et hei, miks tää äijä on tätä mieltä näistä jutuista, tää on lähiöitten äijä, tää on Roihuvuoresta, et miks se kokee, et nää poliittiset ryhmät on lähiöjätkiä vastaan, sitten rupesin tsekkaileen sitä juttua ja vähän lukeen niitä, niin totta kai niillä voi olla jotain impacteja, mut mä en jaksa millään uskoa siihen, et pelkästään sen takia, et nyt on tullu jotain UK drill-biisejä tai jotain muita, niin ihmiset sen takia rupee ryösteleen ja puukotteleen toisiansa, mä en jaksa uskoa millään siihen.

Haastattelija 1 [00:08:12]: Vaikea uskoa munkaan. Roni, minkälainen nuoruus sulla itellä oli?

Puhuja 1 [00:08:17]: Oikeesti mulla oli hyvä nuoruus, ja mulla on aina ollu turvallinen koti. Mulla on ollu hyvä perhe. Kävin peruskoulun sinne ysiin asti ja sain sieltä päättötodistuksen. Mä vietin koko nuoruuden Itä-Helsingissä. Mä tein ite räppiä. Mä oon 16 vuotta tehny nyt musaa. Silloin 12-vuotiaana aloitin tekemään biisejä. Sit se oli semmonen juttu, mikä mua kiinnosti, mä vietin sen parissa aikaa, mut sit mä olin kumminkin aika vilkas nuori äijä, ja mulla oli samanlaisia kavereita, ketkä oli vilkkaita, niin sit tavallaan oltiin niin paljon joka paikassa silleen, et tavallaan ne kertoimet kasvaa sille hölmöilylle, ensinnäkin pelkästään sen porukan takia, ja sit ku te haluatte olla joka viikonloppu Kaivarissa tai jossain muualla, missä on tuhat muuta nuorta, niin ne kasvaa ne kertoimet, ja sit jossain vaiheessa rupes jäämään musiikinteko ja kaikki muut vähemmälle. Ei mulla missään vaiheessa ollu mitään semmosta ajatusta, et nyt mä rupeen rikolliseksi tai tekeen rikoksia. En mä vielä kukaan miellä, vaikka mä oon tehny rikoksia, niin en mä

miellä itteäni rikolliseksi, enkä mä oo ikinä tavotellu, mä en oo ensinnäkään saanu ikinä mun rikoksista mitään rahallista hyötyä, päinvastoin, mä oon valtiolle joku vajaa 100 000 velkaa, 60 000 ehkä, tiedätkö sä, et ei tässä mitään rikollista uraa oo rakennettu, mut sit huonon asenteen takia, niin sitten ku joutu ongelmiin, niin sit ei tavallaan kattonu niitä oikeesti terveitä ongelmanratkaisutaitoja, ja sit ratkas ne ongelmat omalla tavallaan, ja sit niistä mulla tuli vankilakierre, sit mä vietin vähän vajaa kaheksan vuotta vankilassa.

Haastattelija 1 [00:09:48]: Minkälaisia rikoksia sä teit sitten?

Puhuja 1 [00:09:50]: Väkivaltarikoksia.

Haastattelija 1 [00:09:51]: Minkä ikäisenä? Se alko sulla 17-vuotiaana?

Puhuja 1 [00:09:53]: Joo, silloin mä jouduin ekaa kertaa vankilaan.

Haastattelija 1 [00:09:57]: Joo. Oliko sulla sellainen olo, et sä ikään kuin erotut joukosta?

Puhuja 1 [00:10:01]: Joo, ja kyllähän mä muutuin yhteiskunnan silmissä, mikä oli se kaikista hulluin juttu, et nyt kun mä tein rikoksen, mä jouduin vankilaan, niin muthan kuuluis kuntouttaa siellä, eikö se oo vankilan tarkoitus, että kun mä tuun sieltä pois, niin mä en tekis niitä rikoksia, et sitä varten se on se vankila. Nyt kun mä tulin sieltä vankilasta pois, niin kaikki mun asiat oli kymmenen kertaa vaikeempia, mun oli kymmenen kertaa vaikeempi päästä siihen normaalielämään kiinni ku ennen ku mä tein sitä rikosta. Kaikki oli tosi vaikeeta. Sit mikä hulluinta, rikosten vanhenemisaika voi olla jossain rikosnimikkeissä tosi hurja, nykyäänhän mulla ei oo mitään mahdollisuutta edes puhdistautua, mulla on rikosrekisterissä rikoksia, jotka menee vanhaksi sitten kun mä täytän 90 tai sitten kun mä kuolen, mikä on mun mielestä kohtuutonta. Sen mä ymmärrän, että totta kai niissä pitää olla joku aika, tiedätkö sä, vaikka 20 vuotta, et jos sä oisit 20 vuotta tekemättä mitään rikollista ja sit se vanhenis, niin mun mielestä sekin olis silleen, et okei, tiedätkö sä, et 20 vuotta, se on pitkä aika olla tekemättä yhtään rikosta, mut ei mulla oo mitään mahista enää päästä vaikka duuneihin ikinä, missä sitten rikosrekisteristä on haittaa, vaikka mä en tekis koko loppuelämänä rikoksia, paitsi jos mä sit 91-vuotiaana pääsen johonkin töihin, niin sit on mahdollista. Mähän yritin sitten jossain vaiheessa hakea tonne nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaukseen, oisin halunnu opiskella ja kaikkea, kävin pari kertaa haastatteluissa, ja mulla meni aika hyvin ne haastattelut ja silleen, se yks haastattelija, mä oon nähny sitä muutamia kertoa, niin ois ehkä halunnutkin mut sinne, mut ei se onnistunu.

Haastattelija 1 [00:11:43]: Niin sit sä käytännössä teit sitä työtä, mut sit tää yhteiskunta anto sulle mahiksia...

Puhuja 1 [00:11:49]: Niin, mulla meni vaan vaikeammaksi asiat, ja se on ihan, ite mä sinne vankilaan itteni hommasin, en mä siitä ketään syytä, se oli ihan tismalleen mun omaa vikaa ja omaa hölmöyttä, ja rikoksesta seuraa rangaistus, se ois huolestuttavaa, jos ei seurais, mut eihän sen kuuluis silleen mennä, et sit ku sä tuut sieltä vankilasta, niin sit sun asioita vaikeutetaan niin paljon, et sulla ei oo tavallaan mahista päästä sinne normihommaan takas kiinni.

Haastattelija 1 [00:12:09]: Onko tällöinen kohtalo, Elina, yleinen?

Puhuja 2 [00:12:12]: Valitettavasti. Tässä päästäänkin siihen, mistä aloitin, että ne rangaistukset harvemmin on sen enempää yksilön kuin yhteiskunnankaan kannalta kovin hyödyllisiä. Mä oon ite paljon puhunu ton nuorisorangeistuksen puolesta. Sehän on sellainen, jossa ihmistä kuntoutetaan. Hänellä on vakituinen tukihenkilö, ja hän tekee viikoittain jotain järkevää yhteisön hyväksi, mut et vankilarangaistukset etenkin alaikäisille on kohtuuttomia, koska heille ei tällä hetkellä pystytä vankiloissa järjestämään koulutusta, ei vapaa-ajan toimintaa, eikä heitä pystytä pitämään erossa aikuisissa vangeista, joka pahimmillaan tarkoittaa sitä, että se ei oo itse asiassa vankila, vaan se on tällöinen rikollisuuden korkeakoulu, jossa sitten viimeistään integroituu siihen rikolliseen elämäntapaan ja rikolliseen yhteisöön. Semmosta alakulttuurien voimaa ei pidä väheksyä, niissä on usein yksilöille paljon hyvää annettavaa, et en mä lähtis myöskään osoittamaan sormella niitä nuoria, jotka vankilasta päästyään jatkaa rikollisella uralla, koska usein se tuo semmosta turvallisuuden tunnetta, yhteisöä ympärille, jota me kaikki ihmiset kaivataan.

Haastattelija 1 [00:13:26]: Niin, kukaan ei pysty elämään yksin tässä maailmassa, et se on käytännössä mahdotonta.

Puhuja 1 [00:13:30]: Tohon vielä pakko sanoa tosta nuorten hommasta, ja tosi oikeessa oot siinä, mut nykyään siinä on vähän menty eteenpäin, mut se on vieläkin tosi hurjaa se varsinkin alaikäisten vankilassaolo. Silloin kun mä olin ite alaikäisenä vankilassa 2012. Oli nuorten osasto, ja sinne se ikäraja on 21. Kun sä oot alle 21, sä joudut sinne. Se oli silleen, et sä et päässy aikuisten osastolle, vaan sä jouduit sinne, ja sit mut tuotiin sinne. No, vankila on silleen, et nyt kun sä tuut muurien sisäpuolelle, siellä on rakennus, sä kävelet sinne sisään, ne ovet on lukossa, sit siellä on erikseen osastot, ne osastot on semmosia tietynlaisia tiloja, ne ei oo kovin isoja, niin nyt mut tuodaan sinne osastolle, se on aika pikkunen tila, ja sitten siellä on kymmenen selliä ja osaston päätyovi lukossa, ja nyt me ollaan siellä osastolla lukossa, ja sit ku kello lyö 15.45 päivällä, niin sit meidät lukitaan vielä niihin pieniin koppeihin, ja siellä osastolla ei ollu mtään toimintaa, ja sit puhutaan kumminkin, et siellä säilötään alaikäisiä ihmisiä. Ei siellä ollu siis mitään kuntoutukseen liittyvää edes.

Puhuja 2 [00:14:33]: Eduskunnan oikeusasiamieshän pyys oikeusministeriöltä selvityksen näistä alaikäisten vankien tilanteesta, ja niissä valtaosa vankiloista totes, että heillä ei oo halua ottaa alaikäisiä, et he tietää hyvin, et se tilanne on tosi heikko. Heillä on liian vähän henkilökuntaa, heillä ei oo mitään valtakunnan osaamista, ja ne ei oo lasten paikkoja. Eduskunnan oikeusasiamies jatkaa nyt sitä tutkintaa nimenomaan tän koulutuksen osalta, koska hän totes, et sitä koulutusta ei oo riittävässä määrin siellä järjestetty. Kyl mä itse ajattelen, et myös se vapaa-ajan toiminta on sellaista, joka pitäis panna kuntoon. Eihän se oo ihmisen elämää, eikä ainakaan lapsen elämää, et ollaan koko ilta yksin jossain kopissa.

Puhuja 1 [00:15:16]: Ei todellakaan.

Haastattelija 1 [00:15:18]: Eikö tää oo aika ällistyttävä asia sen suhteen, et me tiedetään, kun kattoo vaikka Norjaa, jossa rikosten uusimisprosentti on hirveen paljon vähäisempi ja pienempi ku Suomessa, ja sitten se yksinkertaisesti johtuu siitä, että niitä kuntoutetaan aktiivisesti niitä rikoksentekejiä, etenkin nuoria, ja siihen liittyy nimenomaan se, et ne pakotetaan ns. opiskelemaan viimeistään sitten siellä vankilassa, ja sittenhän ne saa jonku tutkinnon, ja niillä on joku paikka maailmassa, ja yllättäen ne ei sit tee niin paljon rikoksia, kun ne vapautuu. Miten meillä on Suomessa tämmönen tilanne? Eikö me olla kuitenkin oltu joskus aika hyviä tässä aikaisemmin?

Puhuja 2 [00:15:50]: Sä oot, Aleksis, ihana, kun sä otit ton Norjan, koska se ois ollu mun seuraava esimerkki. Siellä on kaks tällaista alaikäisille vangeille kuntouttavaa omaa laitosta, jotka toimii enemmän niin ku nuorisokodit. Niissä todella satsataan. Ne on pieniä yksikköjä. Toinen on muistaakseni Trondheimissa ja toinen Bergenissä. Se ei ole vankilamainen se ympäristö, ja siellä tähdätään juurikin siihen, että pääsee siltä rikolliselta polulta pois ja löytää jonkun muun suunnan elämään. Mikä tässä Suomessa nyt on vikana? No, katotaan tätä vallitsevaa keskustelua. Nyt huudetaan vain ankarampia rangaistuksia ja lapsia vankilaan tosi isoon ääneen, eli meillä on tämmönen perinne, ja toinen on se, että Norjalla on aika paljon rahaa. Tässä puhutaan myös siitä, mihin halutaan panostaa. Syyistä tai toisesta alaikäiset rikoksentekejit tai nuorisorikolliset ei oo sellaisia, joihin meidän yhteiskunta haluais latin latia panostaa.

Haastattelija 1 [00:16:46]: Eikö tää oo, sitten jos ajattelee, voidaan puhua myöskin rahasta sen suhteen, et jos me saadaan rikolliselta uralta ihminen takas, et se saa jonku paikan yhteiskunnasta, niin siinähan säästetään paljon, sehän tulee aika kalliiksi sellainen kaveri, joka systemaattisesti tekee rikoksia.

Puhuja 2 [00:17:00]: Sanopa muuta. Pitää kattoo esimerkiksi Jenkkeihin, jossa länsimaissa se vankiluku on jotain ihan käsittämätöntä. Siitähän kulkee tämmönen sanonta, et kun jenkit aina pullistelee sillä, et heillä on tosi matala työttömyysprosentti, niin jos huomioidaan heidän nuoret miehet, jotka on vankilassa, niin se työttömyysprosentti näyttää ihan toiselta, ja se on hirveen kallista. Se on tosi kallis tapa hoitaa se ongelma, joka ei poistu. Yhdysvalloissa on myöskin korkeimpia väkivaltarikollisuuslukuja koko maailmassa.

Haastattelija 1 [00:17:31]: Ja epätoivoisempia rikoksia myöskin.

Puhuja 1 [00:17:35]: Sieltä sen näkee, mitä se rangaistusten koventaminen aiheuttaa.

Puhuja 3 [00:17:42]: Nuorten määrä rikosepäilyinä on ollut pääosin laskussa koko 2010-luvun. Toisaalta se pieni joukko, joka tekee rikoksia, tekee entistä enemmän ja vakavampia rikoksia. Erityisesti väkivaltarikosten lisääntymisestä ja vakavoitumisesta on ollut viitteitä.

Haastattelija 1 [00:18:08]: Mun mielestä se on hirveen selkeä asia, et ihmisille pitää antaa jotain häviämisen arvoista, etenkin nuorelle, joka on vankilassa, jolla on aika vähän enää mitään hävittävää, se on hävinnyt kaiken, usein siellä on mennyt sosiaaliset suhteet, ku siellä on päihdeongelmat aiheuttanut sen, et sen vanhemmat ei vaikka halua sen kanssa enää

tekemisissä, ja sitten siellä on vielä se, et se on saattanut tehdä jonku väkivaltarikoksen sen kaveripiirissä, minkä takia sen kaveripiiri on mennä, miten on mennä, ja sit se on 100-kiloinen kundi, ja se on 19-vuotias, ja sillä on semmonen olo, et sillä ei oo enää mitään hävittävää, ja sit sillä on vielä vaikka kaks vuotta linnaa jäljellä, sit sieltä päästelee vankilasta ulos semmonen aika iso kaveri, jolla on semmonen ajatus päässään, et hyvin vähän mitään häviämisen arvoista. Se on älytöntä, et tää on mahdollista. Jos sä mietit, Roni, sua itseäsi, niin mitä sä oisit tarvinnu? Minkälaista kuntoutusta sä oisit toivonut ja tarvinnut, että se ois katkennu se sun vankilakierrehomma?

Puhuja 1 [00:18:59]: Kyllä mä sain kuntoutusta, mut se kaikki lähtee itsestään se muutos. Sit kun mä jouduin 17-vuotiaana sinne vankilaan, ja sit kun mä pääsin sinne pois, mulla oli vieläkin huono asenne. Se vankila ei muuttanut sitä mun asennetta. Ei mulla ollu semmonen asenne, et nyt mä haluan lähteä rikoksia, vaan mä ajattelin vaan asian niin, et miksi mä en sais jatkaa mun elämää, kun mä ajattelin vaan, et sitten kun mua kohtaan hyökätään tai loukataan, et miksi mä en voi ottaa sitä oikeutta omaan käteen tässä tilanteessa, niin kun totta kai silleen ei voi tehdä, mut mulla oli monta kertaa semmonen tunne, et meneekö tää tälleen, et mulle voi tehdä ihan mitä vaan tässä, sit mun pitää vaan kiltisti poistuu tästä ja näin, niin sitten mä ajattelin silleen, et ei tää voi mennä näin, silloin kun ekaa kertaakin mä jouduin vankilaan, niin sit kun mä pääsin vankilasta pois, niin mä ajattelin, et okei, tää oli nyt seuraamus tosta jutusta, mitä kävi, mut ei tän tartte muuttaa mun elämää, et kyllä mä voin jatkaa elämää ihan samalla lailla ku aikasemminkin. Sitten mä jatkoin elämää samalla lailla, niin sitten ei mennyt pitkään, mä olin uudestaan vankilassa.

Haastattelija 1 [00:20:04]: Samassa tilanteessa.

Puhuja 1 [00:20:05]: Niin, ihan samassa tilanteessa. Sit mä jouduin kolmannen kerran vankilaan. Sit mä rupesin punnitseen, et hei, mitä mä haluan elämältä, haluanko mä tehdä tämmösiä juttuja, niin sit ku mä kävin sen prosessin läpi, niin sit mä olin silleen, et vitsi, mä en halua tämmöstä elämää, mä en halua elää näin, mä en halua käyttäytyä näin, mä en halua joutua tämmösiin tilanteisiin, mun pitää tehdä elämässä asiat tosi paljon eri lailla. Sit mä rupesin vaan tekeen sitkeesti niitä, koska mä en tehnyt sitä kenenkään mieleksi, mä tein sen itseni takia. Mä en halunnut enää elää sitä elämää. Sit jos on joku kaveri, joka ei halua kuntoutua, joka ei halua muuttua, niin et sä voi väkisin kenellekään sitä tehdä, mut sä et saa kenellekään sitä halua muuttua edes, jos sä et kohtaa sitä ihmistä, anna sille mahdollisuutta ja näytä sitä, et tiedätkö sä, elämä voi olla erilaista, niin ei kukaan halua muuttua, jos sua jatkuvasti, sua kohdellaan huonompana, sua kohdellaan rikollisena, sä oot aina, kun sä oot vankilassa, sä oot vanki, sit ku sä pääset vankilasta pois, et tee rikoksia, sä oot silti entinen vanki, sä oot koko ajan, tiedätkö sä, jossain ehdonalaisessa, sitä tätä, se on sun identiteetti.

Puhuja 2 [00:21:13]: Saanko analysoida vähän tota, mitä Roni kertoi? Sä nimittäin puhuit tosi viisaasti näistä asioista, jotka liittyy myös ihmisen kehittymiseen. Me jotenkin nuorisoriikollisuuden kohdalla unohdetaan se tosiasia, että kyse on nuorista ihmisistä. Se vaan on valitettava tosiasia, että meidän aivot kehittyä hyvin hitaasti. Ne ei kehity yhtään nopeemmin, ku ne kehitty joskus kivikaudella. Viimeinen asia, joka ihmisellä kehittyä, on

otsalohko, ja se on se, missä tulee juuri nää ymmärrykset moraalista, pitkäjänteisyydestä, et elämässä on jatkuvuutta, ja sit myöskin semmosesta empaattisuudesta muita ihmisiä kohtaan, impulssikontrollista. Näiden kaikkien tekijöiden puuttuminen tai hidas kehittyminen johtaa siihen, että nuoret on alttiimpia tekemään rikoksia ja myös tosi typeriä, hölmöjä, järjettömiä tekoja, myös sellaisia, jotka meidän aikuisten moraalijärjestelmästä näyttää pahuudelta. Kyse ei oo siitä. Meillä on ollu doli incapax, se on latinaa, ymmärrys, vuosisatoja, joka tarkoittaa kyvyttömyyttä pahuuteen. Sen tähden me ollaan aikaisemmin oltu viisaita ja ymmärretty olemaan rankaisematta näitä lapsia kohtuuttomin keinoin, ymmärretty se, että jotta heillä kehitty nää asiat, mistä sä, Roni, puhuit, he tarvii muita ihmisiä, he tarvii malleja, ja he tarvii aikaa.

Haastattelija 1 [00:22:38]: Mä oon tosi usein törmännyt nimenomaan vankilassa nuorten kesken sellaiseen repliikkiin, et mä en oo ikinä alottanut tappelua, mä en oo ikinä alottanut sitä konfliktia, mut sit kuitenkin niitä on tullu aika paljon elämän varrelle. Se on tosi yleinen juttu, mistä sä puhut. Se asia koskettaa tosi monia. Usein sit menee vielä niin, et jos on päihdetaustaa, niin siihenhän nyt kuuluu sit väkivalta joka tapauksessa mukaan. Väkivalta on osa niiden nuorten elämää ja usein sit jo ihan lapsuudesta kodista asti.

Puhuja 1 [00:23:13]: Mä haluan sanoa sen verran, että mä en puolustele sitä, et mä oon aina joutunut johonki, mä oon alottanut, mussa on ollu isoin vika.

Haastattelija 1 [00:23:23]: Kaikki me joudutaan konflikteihin, mut sit se usein tuntuu siltä, että kun joutuu konfliktiin, niin nyt mä ratkaisen sen konfliktin sil, et sit mä mottaan.

Puhuja 1 [00:23:27]: Niin, mut mä oon ite monta kertaa itse ajanut itseni sinne konfliktiin silleen, että mä oon itse ajanut, en pahantahtoisesti vaan tyhmyyttäni, että tiedätkö sä, olis pitänyt vaan, tiedätkö sä, kääntyä ympäri, lähteä meneen, ei oo mitään järkeä, miks on pakko mennä kolmen aikaa yöllä, tiedätkö sä, tonne, miksi on pakko pyöriä tässä mestassa, miksi on, tiedätkö sä, kun sä tiiät ne jutut, niin mä oon ite ajanut itseni sinne ja myös ollu yhtä idiootti ja ihan täys törppö, mut silloin kun mä olin nuori, niin se mun kaveripiiri ja se lähiö, missä mä kasvoin, se oli väkivaltainen ympäristö, ja siellä ongelmat ratkottiin väkivallalla.

Haastattelija 1 [00:24:05]: Just niin.

Puhuja 1 [00:24:06]: Se meinaa sitä, että nyt ku sulla tulee konflikti jonku kanssa, sä voit joutua väkivallan uhriksi. Se voi olla ihan samalla lailla toisten päässä tilanne. Nyt kun ollaan kaikki aikuisia, aikuiset ihmiset hoitelee asiat keskustelemalla, mä voin sanoa, et hei, keskustellaan tää asia läpi, mut mitä sitten, kun sulla tulee riitaa semmosen kaverin kanssa, kenen kanssa ei auta keskustella, sanot sille, et keskustellaan, se sanoo, en mä, kun mä etin sut, et heti, kun mä nään sut, mä käyn sun kimppuun, niin sitten kun sä asut lähiössä ja se on väkivaltainen ympäristö, sulla on semmonen kaveriporukka, niin siitä tulee monesti sit semmonen toimintamalli sulle, kun sä kasvat siihen, ja sit sulle tulee konfliktitilanne, niin sä koet, et miks mun pitää antaa tässä periksi, et okei, ratkotaan tää ongelma näin. Se oli se asenne nuorena, mikä mulle tuli, ja sit se

oli mulla monta vuotta, ja nyt jälkeen päin totta kai nyt aikuisena ymmärtää, et ei vitsi, et tommonen on tyhmintä, mitä voi tehdä.

Haastattelija 1 [00:24:57]: Mulla on siis semmonen fiilis itelläni, että ku tuli korona ja sit pantiin paikat kiinni, niin silloin selkeesti huomasi sen, että nää konfliktit, niissä ruvettiin ratkoon sit enemmän puukoilla, et rupes tuleen aika rajua väkivaltaa, ja mä jotenkin ajattelen, et se johtuu siitä, että vaikka etsivä nuorisotyö, tai siis mun suhde moniin niihin nuoriin, jonka kanssa mä oon tehnyt duunia, katkes vaan sen takia, ettei oltu ihmisten kanssa tekemisissä, ja sit nimenomaan, ku ne tarpeeks kelaus tyhmit päät yhdessä ne skidit juttuja keskenään, niin sit se lähti lapasesta se homma.

Puhuja 2 [00:25:27]: Joo, ja juuri se, mitä Roni tossa sano, että siitä tulee semmonen itseään ruokkiva kehä. Kun niitä puukkoja jollakin on, niitä on kohta kaikilla, koska niitä käytetään suurimmissa määrin itsepuolustukseen. Hyökkäys on toisinaan paras puolustus, siitä ei pääse mihinkään. Mut Roni taas, mä oon pahoillani, kun mä analysoin sun puheita, mutta mainitsit taas monta sellaista tekijää, jotka altistaa väkivaltarikoksille, on aamuyö, helvetillinen nälkä, siinä se menee sen vajaan etuaivo-otsalohkonsa kanssa nälkäisenä, väsyneenä, kännissä, ja sitten tulee tää konflikti ja ne tunteet ja se järjetön impulsiivisuus ja myös adrenaliiniryöppy. Kyllähän väkivallasta myös, siis mehän eletään aika väkivaltaisessa kulttuurissa, me käytetään väkivaltaa myös viihteenä ja seurataan pienestä asti aika väkivaltaisia sisältöjä, ja se on semmonen toimintamalli, joka omaksutaan, josta jotkut saa myös vähän kiksejä, et niihin tappeluihin saatetaan myös hakeutua. Sit se soppa on selvä. Tällaisia kavereita kulkee tuolla, ja heillä on ne puukot mukana, ja sitä myöten se tilanne voi mennä tosi pahaksi.

Puhuja 1 [00:26:41]: Ja sit vielä semmon, et ne on monien juttujen yhteensattumaa, et esimerkiksi mulla ei oo ikinä ollu mitään poliisia vastaan. Mä oon aina ymmärtänyt, että virkavalta tekee työtään, mutta kun nuorena oli selvä vastakkainasettelu, ja nyt mäkin, mä oon romani, vaikka mä oon suomalainen, niin mä oon Suomen romani, ja suomalaiset harvoin mieltää, vaikka mä itse miellän itseni sataprosenttisesti suomalaiseksi, niin tosi moni suomalainen ei miellä mua, niin monesti saattaa joutua profiloinnin kohteeksi, ja nyt munkin kaveripiirissä, kun pyörittiin nuorena siellä, niin saatto olla kymmenestä eri kulttuurista ihmisiä. Tosi monesti vaikka kun kävelit, et oo tehnyt vielä mitään, niin virkavalta pysäyttää sut, kattoo henkkarit, aina se sama homma, sama rumba, niin sit tulee semmonen vastakkainasettelu, siinä sä ymmärrät jo, et mitä mä näihin turvaudut, et nää kyttää mua, nää jatkuvasti tutkii mun taskuja ja kysyy mun henkkareita, vaikka mä en oo tehnyt mitään. Mitä sitten, kun joku käy mun kimppuun tuolla, niin näillekö mun pitäis soittaa? Et sä nuorempana, sä oot alttiina kaikille noille vaikutuksille, huonoille asenteille, ne kaikki vastakkainasettelut, kaikki tuntuu paljon voimakkaammalta isommalta muurilta, mitä nyt aikuisena tuntuu, ja sulla tulee vielä semmonen kapina, et ei tää voi olla näin, niin se on niin monien juttujen yhteensattuma, et sitten sun asenne muovautuu semmoseksi. Vaikka sä joudut ongelmiiinkin, sä ajattelet, et okei, ei mitään, tää oli tän arvoista. Sit sulla tulee semmonen mielikuva, mut jossain vaiheessa rupee mureneen se mielikuva, et sit sä ymmärrät, et vitsi, täähän on ihan musta kiinni, et mä oon ite ihan täys tompeli, että jos mulla olis vähän erilainen asenne ja mä vähän erilailla suhtautuisin näihin asioihin, niin mä en ois näissä ongelmissa.

Puhuja 2 [00:28:20]: Kyllä, ja se, mitä on tutkimuksia tehty romaninuorten kokemuksista tässä yhteiskunnassa, niin kyllä se syrjintä on tosi yleistä, ja se tietoisuus siitä, että vaikka mä miten haluaisin menestyä elämässä ja hoitaisin asiani, niin mun pitää tehdä kymmenen kertaa enemmän töitä valkolaisten, jos sallitaan tämmönen vanhanaikainen sanonta, ja se on sellainen kokemus, joka on valitettavasti totta. Se ei ole edes mikään uhriutumismyytti, että kun meitä nyt kohdellaan huonosti, vaan se näkyy kaikissa tutkimuksissa, ja se näkyy tuolla, jos katsoo palveluammattaja. Kuinka usein näkee romanitaustaista henkilöä vaikka kaupan kassalla? Ei ikinä. Miksei? Koska meillä on niin helvetin huonot asenteet ja meidän rakenteissa on paljon sisäänrakennettua rasismia.

Haastattelija 1 [00:29:11]: Ne tukee ja tuottaa myöskin sit sen kuvion, missä ne nuoret joutuu keskenään niihin konflikteihin, mitkä sit jotenkin päättyy traagisesti.

Puhuja 3 [00:29:22]: 80 prosentilla rikosseuraamusasiakkaista on vakavia kielen ymmärtämisen vaikeuksia. 70 prosentilla rikosseuraamusasiakkaista ei ole mitään peruskoulun jälkeistä tutkintoa. 8–10 prosentilla rikosseuraamusasiakkaista ei ole suoritettu peruskoulun oppimäärää.

Haastattelija 1 [00:29:52]: Mistä Elina johtuu, että nuorisorangaistusta käytetään niin vähän? Meillä on siis olemassa tämmönen erillinen asia kuin nuorisorangaistus, jossa nimenomaan se kuntoutus on nyt sit etualalla. Miks tää on niin harvinainen asia?

Puhuja 2 [00:30:03]: Se luotiin 90-luvulla oikeusministeriön ihan erillisessä hankkeessa. Mä suosittelen, että kaikki katsoo sitä työryhmän raporttia, missä se luotiin. Se on todella hieno rangaistusmalli, jos sallitte tän rangaistussanan käytön positiivisessakin yhteydessä, koska se perustuu siihen jatkuvan kontaktin ylläpitoon, luottamussuhteiden rakentamiseen ja siihen, et nuori saa sellaisen kokemuksen, et hänellä on joku merkityksellinen tehtävä, jolla hän sovittaa tekonsa ja samalla myös kuntoutuu, saa mahdollisesti koulutuksen ja työpaikan. Sitä käytetään niin vähän, mun ymmärtääkseni, siitä syystä, että se on tällä hetkellä ehdollisen vankeusrangaistuksen korvaava ja siinä on semmonen pelko, että jos nuori epäonnistuu siinä nuorisorangaistuksessa, niin sitä ei muutakaan ehdolliseksi, vaan se muutetaan ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi, jolloin puolustusasianajajat saattaa jopa suositella asiakkaalleen, ettei kannata sitä nuorisorangaistusta lähteä hakemaan, että ehdollinen on parempi, että siinä on ikään kuin pienemmän riskit. Toinen syy on se, että tuomarikunta tuntee sitä hyvin huonosti. Sitä tietyissä tuomioistuimissa osataan tuomita, mutta ne on tosi tuomarikohtaisia, eli se tietoisuus siitä rangaistustyyppistä on tosi pieni. Sitten kolmas tekijä on se, että se ei oo ihan halpa. Se edellyttää työvoimaa, joka sitoutuu siihen. Se on vaivalloista, on paljon helpompi panna ihminen johonkin instituutioon, laitokseen, joka on olemassa, kuten vankilaan, tai antaa sille ehdollista, jossa käydään valvojaa tapaamassa, ehkä kerran kuukaudessa juttelemassa, tää vaatii työtä ja työvoimaa ja sitoutumista sekä siltä nuorelta että niiltä työntekijöiltä. Ne on ne kolme syytä.

Haastattelija 1 [00:31:59]: Niin, sitten samalla kuitenkin ilmiselvää, että se vankila on kriminalisoiva laitos, se korruptoi nuoren. Esimerkiksi niin ku, Roni, sä kerroit, et mitä se synnyttää ihmisessä. Eikö tää nyt oo vähän aika ilmeinenkin valuvika tässä meidän systeemissä?

Puhuja 2 [00:32:17]: On, ja kyllä mä oon itse sitä mieltä, et se ei myöskään täysin noudata sitä YK:n lapsenoikeuksien yleissopimuksen henkeä, jossa edellytetään, että etsitään aina lievimmät mahdolliset rankaisutoimenpiteet ja pyritään suosimaan sellaisia rankaisuja, jotka on sen nuoren edun mukaisia ja jotka sitä kautta myös todennäköisemmin on yhteiskunnan edun mukaisia, koska sitä nuorta ei menetetä lopullisesti.

Puhuja 1 [00:32:44]: Sit vankilassa on paljon semmosta, vaikka vankila on vapauden menetys- ja vapausrangaistus, niin kumminkin tiettyjä juttuja siellä lain mukaan kuuluis rajoittaa mahdollisimman vähän, tiedätkö sä, vaan ne jutut, mitä on tarpeellista, mut siellä on esimerkiksi vaikka kotiin soittaminen ennen, että sä saat soittaa, tiedätkö sä, siellä oli semmoset puhelimet, mihin sä työnnyt puhelinkortin sisään semmoseen vanhanajan, mitä meni puhelinkiskoille, nykyään on semmonen pin-koodi, sä voit käydä ite näppäileen, mut ennen sä jouduit oottaan sitä vartijaa ja sit kysyyn häneltä näitisti siellä tai ano lapulla aamulla, että saanko soittaa kotiin, niin siellä oli välillä päiviä, et sä anoit sinne, sä et päässy kolmeen päivään soittaan, et tommoset pikkujutut, et sä saat soittaa viis minuuttia kotiin, siellä oli sit viiden minuutin jälkeen hirvee kiire, et no niin, nyt pitää lopettaa, kun tässä on muutakin tekemistä, niin tiedätkö sä, siellä voidaan rajoittaa myös tommosia juttuja, et se vankila on paljon muutakin, et sut vaan otetaan sinne ja laitetaan ovi kiinni.

Haastattelija 1 [00:33:40]: Miten Roni, mitä siihen vaadittiin, että sun rikoskierre katkes? Minkälaista kuntoutusta sä sait, ja miten tää tapahtu tää asia?

Puhuja 1 [00:33:49]: Mä sain tavallaan sitä kuntoutusta, mitä mä halusin. Mä kävin muutamia tommosia keskustelukursseja. Mulla lähti muutos itestä, et mä halusin muuttua, niin sit mä otin sen tueksi niitä keskusteluita, missä mä pääsen kertoon niitä mun keloja ja tulevaisuuden suunnitelmia ja purkaan sitä mennyttä vähän, että mitä sitä on tullu tehtyä, et se tuntuu musta nyt huonolta. Mulla oli tosi kova prosessi käsillä se ensinnäkin. Mulla oli, nyt ku se elämän muutos alko, niin mulla oli semmonen 6–8 kuukauden päivittäin huono omatunto ja huono olo, ja ne pitää vaan rehellisesti hyväksyä ne mokat, et nää on mun tekemiä, nää on mun aiheuttamia, mä oon aiheuttanut rikoksen uhreille kärsimystä, heidän läheisilleen kärsimystä, omille läheisille. Se kaikki piti käydä läpi. Sit pitää ymmärtää se, et pitää mennä eteenpäin, kelloja ei voi kääntää taaksepäin, mä en voi enää tehdä näille mitään, et nyt mun pitää tehdä kaikkeni vaan, etten mä enää näitä juttuja tee enkä hoida itseäni tähän tilanteeseen, niin sit sen jälkeen mä rupesin prosessoimaan sitä, ja sit mä otin tukitoimia, mä kävin viis keskustelua muutoksesta -kurssin, se on aika semmonen konkreettinen. Siinä käydään keskusteleen asiasta, ja sit siellä oli esimerkiksi yks sellanen, se on jääny mun mieleen, et siinä oli kolme penkkiä, yks oli menneisyys, mä istuin siihen, sit keskimäinen oli nykyhetki, sit siellä oli tulevaisuus. Mä kävin konkreettisesti niitä asioita läpi. Sit kävin psykologilla, sit kävin Aggredissa, mikä tekee työtä väkivaltarikollisten parissa. Mulla on tosi hyviä kokemuksia sieltä. Itestä se pitää lähteä kuitenkin. Tavallaan kun mä pääsin siihen muutokseen kiinni, niin mun elämä tavallaan mullistu

silleen, et mä sain käsitellä kaikki ne mokat, myöntää rehellisesti itelleni, et nää on kaikki mun vikaa, mä oon ite tehny nää jutut, mut nytte mä käännän sivua ja nyt tää on tässä. Nyt mä teen kaikkeni, mitä mä voin, ettei mun tartte enää miettiä näitä asioita. En mä oon sen jälkeen, mä en oo viiteen vuoteen syyllistyny mihinkään rikokseen, mä en oo ees punaisia päin, enkä kävelekään, ja oon joka päivä vaan kiitollinen siitä, että saan elää rikoksetonta, normaalia, tervettä arkea ja saan olla läsnä ja saan työskennellä nuorten parissa. Oon joka päivä kiitollinen, vaikka on välillä vaikeita päiviä, niin ku kaikilla on vaikeita päiviä, niin ei se oo ikinä kääntäny mun kelkkaa sinne suuntaan, et tää ois jotenkin hölmö päätös. Elämä on vaan parempaa. Mun suurin huoli tällä hetkellä ja se stressi, mitä mulla on näinä päivinä, on se, että myöhästytkö aamulla junasta tai jotakin muuta, et muistinko lukea jonku sähköpostin tai jotain, et tiedätkö sä, et elämä on niin ihanaa ja semmosta elämisen arvoista, et ei sitä kannata pilata vankilalla, vankilassa ololla tai riskeeraamalla omaa terveyttä ja henkeä jossain tappeluhommissa.

Haastattelija 1 [00:36:42]: Miten pitäis muuttaa rakenteita, et tää Ronin tarina voitais multiploida kaikkialle Suomeen näillä meidän hyvinvointialueilla?

Puhuja 2 [00:36:47]: Multiploida hyvinvointialueilla, mulla tulee mieleen se, kun soteuudistuksista tehtiin semmonen vuokaavio, missä oli niin paljon laatikoita, et ne ei ees mahtunu siihen A4:lle, niitä oli silleen limittäin ja lomittain, niin toi kuulostaa vähän samalta. Roni luetteli tossa sellaisia tärkeitä tekijöitä, jotka liittyy desistanssiin eli rikollisen elämän jättämiseen, ja sitä on kriminologiassa viimeinen kymmenen vuotta, se on ollu semmonen kuuma peruna, jota kaikki haluaa tutkia, ja näinhän se on, et muutosta ei voi ihmisen mieleen pakottaa, mutta sitä voidaan kyllä hyvin paljon edesauttaa. Se, mikä sitä edesauttaa, on tietysti se oma ymmärrys ja oma motivaatio muutokseen, mutta myös se, että kun se motivaatio vähänkin pilkahtaa, niin se tehdään helpommaksi, eli löytyy ne rakenteet, löytyy ne tukevat henkilöt, löytyy asunnot, löytyy opiskelu- tai harjoittelupaikat, löytyy jotain mielekästä vapaa-ajan tekemistä, löytyy se käsitys itsestä arvokkaana ihmisenä. Siihenhän me tarvitaan toisia ihmisiä. Me ollaan peilejä, jatkuvasti meidän peilisolut peilaa, mitä toi Roni musta ajattelee, mitä Aleksis musta ajattelee ja niin edelleen, ja jos se viesti niiltä muilta on jatkuvasti se, et sä oot paha ja huono ja sulle ei oikeestaan oo mitään arvoa tässä yhteiskunnassa, niin todennäköisesti se ei tuu ikinä toteutumaan, vaikka se ihminen ois kuinka motivoitunut. Tää on se viesti sinne hyvinvointialueille, eli ne palvelut kuntoon ja se malli siihen, miten työskennellään, jos siellä alkaa ryöpsähtään jotkut rikollisuuden muodot. Meidän nuorisotutkimusverkostossa mun viimeinen työ oli tehdä tutkimus oikeusministeriölle tämmöseen vakavaan toistuvaan nuorten rikollisuuteen puuttumiseksi, et mitä pitäisi tehdä. Me satunnaisotannalla soitettiin 70 kuntaan ja kysyttiin, että mitä te teette, jos teillä joku nuori tekee toistuvasti vakavia rikoksia, et sitä ei mikään ankkuritoiminta enää pelasta, niin ei kyllä kovinkaan monessa kunnassa oltu sitä ennalta mietitty. Se oli aivan hämmästä. Kukaan ei ees tienny, et kuka siinä on vastuussa, jolloin tän raportin nimeksi tulikin, et Kuka vastaa nuorten rikoksiin.

Puhuja 1 [00:39:16]: Joo.

Puhuja 2 [00:39:17]: Se ei ollu selvää, jolloin sit ollaan ihan housut kintuissa, kun alkaa tapahtua, ja kuitenkin rikollisuutta tapahtuu koko ajan. Siihen pitäis vain ottaa kunnon ote ja miettiä ennalta, et ketkä vastaa, ketkä tekee, miten kommunikoidaan keskenään, kuka pitää yhteyttä siihen nuoreen koko ajan.

Haastattelija 1 [00:39:49]: Tässä jaksossa on puhuttu nuorista rikoksen maailmassa. Nuoret, jos jotkut meistä kaikista, tarvitsevat rakastavia ja luotettavia kohtaamisia, jossa on myös tilaa mokailla ja kasvaa ja katsoa asioita uusista vinkeleistä. Parhaimmillaan tällaisilla kohtaamisilla voi olla voima kääntää suuntaa ennen ku mitään pahempaa ehtii ees tapahtua. Sä käytät, Roni, sun kokemustaustaa hyväksi ja ohjaat nuoria Kriminaalihuollon tukisäätiön räppihommissa. Sulla on työpaja, mitä sä oot tehny. Minkälainen merkitys tällä työllä on, jos sä mietit, että sä hengaat sellaisten nuorten kanssa, jotka saa onnistumisen kokemuksia ja saa ikään kuin nähdä itsensä arvokkaina?

Puhuja 1 [00:40:31]: Monen nuoren kanssa, kenen kanssa mä työskentelen, niin he tietää, mä oon itsekin nuori, plus mä olen ollu samanlaisissa ongelmissa joskus kun he. Tavallaan se on niin matala kynnyks sun tulla mokanneena vaikka, jos sä oot mokannut jotakin, niin matala kynnyks keskustella asiasta rehellisesti semmosen ihmisen kanssa, kenet sä tiedät, et on kans mokannut, niin tavallaan siinä on jotain semmosta aitoa ja vilpittöntä läsnäoloa ja sitä, et me molemmat, et mä oon menny eteenpäin ja mä haluan myöskin, et säkin meet eteenpäin ja mä haluan myös, et säkin meet eteenpäin, jos mä pystyn auttaan sua jotenkin, niin mä autan, niin me ollaan saatu tehtyä monien asiakkaiden kanssa tosi siistejä juttuja. Mä oon nähny ihan konkreettisesti ihan arjessa ja kaikessa siinä, missä on aikaisemmin ollu oireilua, niin sitten kun se ajatustyö ja se duuni lähtee käyntiin, niin sitten siinä rupee tapahtumaan sitä muutosta.

Puhuja 2 [00:41:22]: Yks viisaus on se, et usein muutosta, sitä mennään kaks askelta eteenpäin ja yks taakse. Se, mikä tässä järjestelmässä on aika julmaa usein, on se, et sit jos vähänkin töppää, niin sieltä tulee täyslaidallinen sitä kuritusta niskaan ja sit nekin hyvät kontaktit, joita on, saattaa katketa, ja se voi olla musertavaa se, et ei, nyt mä mokasin ja nyt tää lähtee taas.

Puhuja 1 [00:41:48]: Mullahan kävi just kirjaimellisesti tolleen, et nyt ennen tota viimeistä vankilatuomiota mulla tuli se muutoshomma, se tuli muutamia kuukausia ennen ku mä jouduin sille viimeiselle tuomiolle. Mä rupesin miettiin oikeesti, et vitsi, tässä on töpätty tosi paljon. Nyt pitäis ruveta kyl vähän kattoon, kenen kanssa pyörii, missä pyörii ja mitä tekee, ja pitäis ruveta muuttan niitä asenteita, mut se ei oo mikään nopee homma. Moni luulee, et tapahtuu näin, mut sä joudut oikeesti vaihtaan kaiken, sä joudut muuttan sun asennetta. Siinä kestää vähän aikaa. Mul tavallaan, kun mul rupes tuleen, se siemen istutettiin sinne, niin sit, tiedätkö sä, se rupes ihan vähän versoon siitä, mut se ei kerinny puhkeen sinne kukkaan, mä jouduin välissä vankilaan, mut siinä se prosessi käynnisty kummiskin, ja siellä se lähti eteenpäin. Vankilassa, kun mä olin ollu jo jonkun aikaa, niin sit mä olin silleen, et hei, et nyt mä oon tässä tilanteessa, et tää on mun viimeinen vankilatuomio.

Puhuja 2 [00:42:46]: Tää, mitä Roni kerto, on se, mikä mua itseä on aina siepannut ja joka on meidän järjestelmän ongelma, on se, että ne rangaistukset tulee niin jälkijunassa, jolloin ne

niiden kaikki hyötyvaikutukset, mitä pientä siinä voi olla, menetetään lopullisesti. Ihminen on saattanut tehdä jo täydellisen korjaussarjan elämäänsä, ja sit tulee joku tuomio, joka on pyörinyt siellä myllyssä vuoden tai puolitoista, ja sitten lähdetään istumaan. Siis, mikä pettymys, sä oot hommannut itselles kaiken.

Puhuja 1 [00:43:17]: Mun on pakko kertoa yks positiivinen kokemus tosta. Nyt ku mä olin siellä vankilassa, niin mulla oli just sit yks, se oli tosi vanha oikeudenkäynti, mikä oli tulossa, se oli pyörinyt vuoden siellä yli, ja mä olin sillä välin tehnyt sen elämänmuutoksen ja päättänyt sen, et mä otan vastuun niistä kaikista teoista, vaikka silloin kun mut oli kuulusteltu siitä hommelista, niin mä olin päättänyt, tiedätkö sä, et mä en ota vastuuta tästä jutusta, mut sitten mä soitin sille mun asianajalle ja sanoin, et hei, nyt kun mennään sinne oikeudenkäyntiin, niin mä haluan vähän muuttaa sitä taktiikkaa, mikä meillä aikaisemmin oli, et mä haluan ottaa vastuun kokonaisuudessaan tästä mun tekemisestä, enkä mä halua edes tulla kuulluksi, et mä haluan myöntää ne jutut sellaisenaan, ja sit mennään sinne oikeudenkäyntiin. Sit asianajaja kertoi siellä, et mä en halua tulla kuulluksi ja mä haluan myöntää nää syytekohtat sellaisina, et mä oon päättänyt nyt muuttaa tän elämän ja näin, niin tiedätkö sä, mä sain kertoa ne tekemiseni siinä, mitä mä olin tehnyt, mistä mua syytettiin, mä myönsin ne, ja se meni hyvin silleen, et se otettiin huomioon myös rangaistuksessa ja noissa. Se oli siinä. Se oli kans yks semmonen etappi sitä mun prosessia, et mä otin omista tekemisistäni vastuun.

Puhuja 2 [00:44:20]: Tässä jotenkin tekee mieli palata siihen, mistä aloitettiin, Roni, se työkokeilukokemus, että kun systeemi lyö kapulat rattaisiin, nyt sä kerroit hyvän esimerkin, mut jotenkin tää, että kun se motivaatio syttyy, niin siihen pitäis vastata. Miks me ei vastata? Mulle oli itelle ihan kasvattava kokemus, kun mä yhdessä työpaikassa todettiin, et siellä on aika sekaista aina, hirveesti kaikkia laatikoita joka paikassa, ja siellä oli paljon sellaista duunia, jota kukaan ei ehdi tekemään, et tähän olis fiksuja nyt palkata joku ihminen tekemään näitä mahdollisimman edullisesti, ja kun tää ei tarvi mitään erityisiä taitoja, niin ei tarvi koulutustakaan ja näin, mä silloin Haaste-lehteen olin kirjoittamassa juttua työkokeilusta, niin mä ehdotin, et hei, otetaan tänne työkokeiluun nyt vapautuva vanki, et ihan mahtavaa. Mä en oo sellaista hiljaisuutta kuullut ikinä meidän toimistokokouksessa. Se oli aivan järkyttävää. Tässä oli kuitenkin organisaatio, joka tekee töitä näiden ilmiöiden parissa, missä on fiksuja ja koulutettuja ihmisiä, joilla ei asennevammaa pitäis olla, mut oli kyllä niin paha. Siihen asiaan ei ikinä palattu. Se oli mulle kyllä semmonen muistutus taas siitä, että vaikka me puhutaan näin kauniisti aina ja kivasti, ja voi että, kun me hyväksytään ja annetaan uusia mahdollisuuksia, niin jokaisen on ihan hyvä katsoa peiliin ja miettiä uusiksi, että antaako sittenkään. Onko itse osa sitä ongelmaa?

Haastattelija 1 [00:45:53]: Elina ja Roni, tuhannesti kiitoksia!

Puhuja 2 [00:45:58]: Kiitos.

Puhuja 1 [00:45:57]: Kiitos.

Haastattelija 1 [00:46:00]: Kiitos myös sinulle, rakas kuulija. Tämä oli Kierteen katkaisijat. Kierteen katkaisijat -podcast on tuotettu osana Kriminaalihuollon tukisäätiön hyvinvointialueet uusintarikollisuutta vähentämässä -hanketta, jonka rahoittaa oikeusministeriö. Oletko sinä kierteen katkaisija? Lue lisää osoitteesta kriits.fi/hyvinvointialueet.

[recording ends]